

executionis, executio autem est circa esse, et ideo finis in finalizando dicit ordinem ad esse. At vero informatio, et constitutio rei non fit mediante existentia tamquam ratione formali, sed ipsa conjunctione formæ ad materiam, ex qua resultat compositum, quod subiecitur existentia. Unde ad informandum, et constituendum compositum existentia non se habet ut causa, sed ut effectus, seu quid consecutum, ad finalizandum autem in intentione se habet ut causa. Unde licet inter prædicata essentialia dentur multæ perfectiones essentialia, tamen prout ibi non considerantur in statu appetibilitatis, et finalizationis, sed in statu constitutionis, et informationis, quod non sufficit ad rationem boni, ut supra satis ponderavimus. Et hoc modo convenit alicui per essentiam aliqua perfectio v. g. esse animal, vel rationale (licet participative a Deo, ut a causa efficiente) non tamen convenit per essentiam finalizare sine ordine ad esse. Neque obstat, quod bonum non distinguatur realiter ab ente, id enim intelligitur de ente perfecto in sua plenitudine consummato, seu ab ente in communi, ut dicit D. Thomas q. XXI de verit. art. I, tamen ab ente nondum perfecto, et consummato, sed solum inchoative sumpto, et quantum ad essentialia prædicata, bene potest distingui bonum completum, et perfectum, quia bonum est ex integra causa, et integritas ista potest constare ex distinctis entitatibus, et sic ab una solum distingui ratione alterius.

XIV. Ad primam confirmationem respondetur, quod in prædicatione propria passionis, ly est abstrahit ab existentia in eo præcise, in quo passio est, et eo modo, quo est passio. Unde bonum completum, et simpliciter tale, cum non sit passio entis, quomodocumque, sed ut per-

fecti, et consummati, respectu illius prædicabitur necessario, sed tunc supponitur existentia et alia accidentia, quibus completur, et consummatur, et de ipsa existentia prædicare existentiam, aut perfectionem existentia, prædicatio est æternæ veritatis, et abstrahit ab existentia secundum exercitium non ut in actu signato, et ut extremum prædicationis. Respectu autem entis non perfecti neque consummati non prædicatur bonum completum, et simpliciter tamquam passio, sed bonum secundum quid, et radicaliter, seu inchoative tale, ut explicatum est, et talis bonitas abstrahit ab existentia exercitio, licet non ab ordine, et tendentia ad illam, sine qua non potest finalizare.

XV. Ad secundam confirmationem respondetur, quod seclusa existentia, res possibles dicuntur habere diversam perfectionem essentialiam, et graduationem illius, non tamen habent rationem boni, simpliciter, neque in statu appetibilis, et finalizantis, licet per modum constituentis inveniantur ibi perfectiones prædicatorum essentialium sub statu possibilitatis. Neque ex tali perfectione prout præcise essentialis est sequitur bonitas, quæ sit simpliciter talis, sed solum quæ radicaliter, et inchoative, et secundum quid sit bonitas, et per modum status potentialitatis.

XVI. Ad aliam probationem, qua probatur esse appetibile id quod non existit, distinguo: quod non existit in executione transeat; quod non existit in intentione, et apprehensione, nego; apprehendi autem debet aliquid, ut habens esse vel ordinatum ad esse. Et quidem si ejus assecutio intendatur, debet considerari possibile, vel futurum. Si non intendatur, sed solum simplici complacentia placeat, debet saltem considerari, aut conveniens, aut con-

junctum mihi saltem conditionate, et apparenter, et sub illa conditione placet, et illa est existentia saltem imaginata, ut cum quis imaginatur se esse Angelum, complacet in hoc, quia considerat se esse Angelum, ubi intervenit apprehensio ipsius esse. Et cum instatur: Est actu appetibile, quia actu appetitur; ergo est actu bonum, distinguo; actu appetibile in executione, nego; in intentione transeat, et tunc habet esse in intentione, non in executione, et sic non est actu appetibile, sive in intentione, sive in executione, sine ordine ad esse, sine quod non datur actu bonum.

XVII. Si instes: Essentia ex se radicaliter est bona, ergo habet radicaliter appetibilitatem, sed bonitas non consistit in actuali appetibilitate, sed radicali, ut supra diximus, ergo essentia hoc ipso quod habet appetibilitatem radicaliter, habet bonitatem actualiter, quia in illa radicali consistit, licet exercitium non habeat, respondetur quod bonitas non consistit in appetibilitate radicali, sed in relatione radicali appetibilitatis actualis, est enim actualis appetibilitas illa quæ est fundamentum, et radix relationis, quam fundat appetibilitas, in actuali enim relatione non consistit bonitas, sed in actuali ratione appetibilitatis, quæ est fundamentum hujus relationis, et hoc fundamentum seu rationem appetibilitatis non habet essentia nisi per ordinem ad esse, ut declaratum est.

XVIII. Secundo objicit p. Vazquez hic disp. XXIV, c. II, quia essentia non distinguitur realiter ab existentia, ut probandum est III p. q. XVII, ergo est idem convenire bonitatem secundum essentiam, et secundum existentiam, et solum differt, quia ante existentiam solum dicuntur res possibles, et similiter bonitas eis conveniens possibilis

est, post existentiam vero est in actu, et sicut propter dependentiam ab efficiente potest res carere existentia, et desinere esse, sic potest carere aliquo bono, et ei advenire malum oppositum. Secundo, quia creaturæ possibles diliguntur a Deo amore quodam complacentia, qui in Deo necessarius est, atque adeo supponit in ipsis creaturis bonitatem, quam amet. Antecedens probatur ab ipso infra disp. LXXIX. Consequentia vero satis nota est. Tertio, quia existimat bonitatem rei esse idem, quod integritatem illius, omnis autem essentia ante existentiam integritatem habet, cum sit constituta per sua prædicata, sive sit simplex, sive composita.

XIX. Respondetur omnia ista tria quæ tamquam certa sumit Vazquez a nobis negari, nam quod existentia distinguatur ab essentia supra probavimus circa quæstionem tertiam. Quod vero creaturæ possibles non diligantur necessario a Deo ostenditur infra quæstione XIX, loquendo de amore terminato ad ipsas directe, nam quod Deus amando suam omnipotentiam velit omnes res illas esse possibles, hoc non est amare illas in ipsis, et ratione suæ bonitatis, sed ratione omnipotentia, ex qua sequitur illa denominatio possibilitatis in objectis. Denique, bonitas non consistit in sola integritate rei, prout dicit ipsam constitutionem rei, et perfectionem per modum causæ formalis, sed ut finalizans, et appetibilis, et sic non dicit solam integritatem rei per modum constituentis essentiam, sed per modum perficientis appetitum, et sic addit appetibilitatem.

XX. Tertio, objicitur ex Molina, hic disp. II, quia licet essentia creatæ non sint bonæ per essentiam suam, quia actualem bonitatem participant a causa efficiente, et ab existentia, tamen non est negan-

dum, quod quando existunt, sunt bonæ non solum bonitate existentiae, sed multo magis bonitate essentiae, quia in ejus opinione est perfectior, quam existentia, aut si non est perfectior, est distincta ab existentia; ergo habet suam bonitatem sicut et perfectionem ab essentia distinctam. Confirmatur ex p. Valentia. quia omnis creatura in quantum talis bona est, ut dicitur Genes. 1: *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, et erant valde bona*, et aliis locis, quæ supra adduximus, essentia autem rei etiam seclusa existentia est creatura. Ergo bona, eadem quippe realitate, quia aliquid est ens, formaliter est bonum, et appetibile. Ergo essentia ante existentiam est formaliter bona, quia formaliter ens, alias solum appetemus existentias, non res ipsas v. g. sanitatem, aut divitias, etc. Denique, Augustinus in lib. de natura boni, cap. 1, docet, quod omnis natura in quantum natura est bona, et frequenter contra Manichæos probat unamquamque rem esse bonam in genere suo.

XXI. Respondetur probare argumentum Molinæ, id quod jam supra diximus, quod ipsi essentiae, seu substantiae correspondet sua bonitas, tamen illa non est perfecta simpliciter, sed radicaliter, et inchoative, quod est habere bonitatem secundum quid, id est, nondum perfectam, sed adhuc perfectibilem, et dependentem ab existentia, et aliis accidentibus, ut sit in statu appetibilis simpliciter.

XXII. Ad confirmationem respondetur omnem creaturam esse bonam actualiter, et consummate sub or-

dine existentiae, radicaliter autem, et inchoative etiam ratione essentiae, quæ est radix accidentium, a quibus redditur plene, et consummate perfecta. Et hoc modo omnia, quæ Deus fecit sunt valde bona, fecit enim ea cum existentia, et accidentibus debitis, non sine illis in pura ratione essentiae. Et hoc etiam modo Augustinus et alii patres dicunt omnes creaturas esse bonas, non tamen dicunt quod solum ratione essentiae secludendo existentiam et accidentia sint bona simpliciter. Et similiter eadem realitate, qua aliquid est ens, est bonum, scilicet, eadem realitate, qua est ens perfectum, est bonum perfecte, et simpliciter, ea autem realitate, qua est ens quantum ad essentiam tantum, erit bonum radicaliter, et inchoative. Et sic appetitur res ipsa v. g. sanitas non quidem seorsum ab existentia, sed in ordine ad illam, neque existentia seorsum, sed existentia sanitatis, sed sine existentia, sanitas ipsa non est appetibilis actu, sed radicaliter eo modo, quo explicatum est.

XXIII. Ex dictis manet etiam soluta ratio patris Suarez disp. x, met. sect. III, num. xxv et xxvi, quæ reducitur ad prædictas, quia si essentia est distincta ab existentia petit distinctam bonitatem, et perfectionem, sicut humanitas Christi etiam secundum se est bona, licet non habeat esse proprium, sed assumatur a divino. Ex dictis enim manet soluta ista difficultas, et distinguendo de bonitate radicali et secundum quid, vel actuali, et simpliciter, ut dictum est.

QUÆSTIO VII.

DE INFINITATE DEI.

De infinitate Dei acturus D. Thomas tacite omnem modum infinitatis ad infinitatem essentiae, seu substantiae, et quantitatis reducit, et de his agit in hac quaestione. Nam infinitas respectiva, seu relationis solum consistit in eo quod aliquid infinitum respiciatur ab alio, sive ut principium, a quo est, sive ut objectum, seu terminus, ad quem est, quia relatio non habet perfectionem suam, sive infinitatem, aut limitationem aliunde, quam ex fundamento, vel termino, et sic infinitas ista quæ a relatione præsupponitur, vel attingitur, est infinitas substantiae, vel quantitatis. Quod vero qualitas possit etiam imaginari infinita, id vel reducitur ad infinitatem essentiae, vel quantitatis, quia si qualitas est infinita in actualitate, seu intentione formæ pertinet quasi ad ipsam essentiam rei si in extensione ad plura pertinet ad modum quantitatis.

Igitur in articulo primo inquit Divus Thomas, utrum Deus sit infinitus, non determinate in hoc, vel illo attributo, puta sapientiae, vel potentiae, etc. sed absolute secundum infinitatem naturæ, vel essentiae, infinitas enim attributorum vel sumitur radicaliter a natura, cujus sunt attributa, vel formaliter ab objecto circa quod versatur, et ex sphaera, quam habent. Infinitas autem ipsius essentiae sumitur penes exclusionem terminorum essentialium, quæ metaphysice sunt genus, et differentia, physice vero materia, et forma, vel loco materiae subjectum.

Supponit s. doctor quod omnes philosophi antiqui attribuerunt primo principio infinitatem. Sed quia aliqui dixerunt primum principium esse aliquid materiale, consequenter attribuerunt Deo infinitatem materialem, quæ imperfectionem dicit, quia materia perficitur per formam, sine forma vero privatur perfectione, et ideo finitas materiae, quæ est per formam dicit perfectionem, infinitas vero per privationem formæ dicit imperfectionem. E contra vero forma per receptionem in materia imperficitur, per segregationem vero ab illa perfectior redditur, et sic infinitas formæ a materia conducit ad perfectionem. Inter omnes autem formas esse est actualissimum, et maxime formale unde cum Deus sit esse irreceptum in alio, necesse est, quod sit infinitum in ratione formæ, et actus maxime formalis. De vi hujus rationis, quia explicatione indiget statim agemus.

In secundo articulo ostendit D. Thomas nullam rem esse infinitam simpliciter secundum essentiam nisi Deum. Nam materia si est infinita solum est infinita in potentia non in actu, in actu enim semper existit sub aliqua forma, infinitum autem in potentia solum est infinitum secundum quid. Forma autem si est recepta in materia manifeste est finita per ipsam receptionem. Si autem est extra materiam subsistens, vel recipit ipsum esse, vel non. Si recipit esse habebit esse finitum, quia receptum; essentia autem ipsa secundum se, et sine esse solum erit infinita secundum quid, quia in potentia se habet ad esse. Si autem habet esse non receptum, est Deus, et sic solus Deus est ex omni parte infinitus in esse. Vis hujus ratio-